

ANONİM ŞİRKETLERDE GENEL KURUL TOPLANTILARI

A. Bumin DOGRUSÖZ (*)

(YAKLAŐIM/MART-1993)

1. GİRİŐ

Anonim Şirketlerin genel karar organı olan genel kurul toplantıları hakkında kısa bir bilgiyi geçen sayıdaki yazımızda vermiş ve genel kurulun toplantıya çağırılması konusunu iŐlemiŐtik. Bu yazımızın konusunu ise, genel kurul toplantısının yapılması oluŐturmaktadır. Yazımızda toplantıya katılma, hazırun cetvelinin düzenlenmesi, genel kurulun çalışması, toplantı için aranan toplantı ve karar yetersayıları, gündeme bağlılık ilkesi ve tutanak konulan sırasıyla ve zorunlu olarak bir zet halinde incelenecektir. Ancak, yazının konusu ve kapsamı itibariyle, genel kurul toplantısı esnasında kullanılabilir azlık hakları, oy hakkının kullanılmasındaki sınırlamalar gibi konular, konumuzun dışında kabul edilmiştir.

2. TOPLANTIYA KATILMA

Her bir hisse senedi sahibi, genel kurul toplantısına katılma hakkına sahiptir. Hissedarların genel kurula katılma hakkı, vazgeçilemez ve bertaraf edilemez nitelikte bir haktır (T.T.K. md. 385/2). Hissedar, çeşitli sebeplerle toplantıda oy kullanmaktan yoksun olsa dahi, toplantıya katılma hakkına sahiptir.

Hissedarlar, toplantıya bizzat katılabilecekleri gibi, vekillerini de gönderebilirler. Vekilin, hissedar olması gerekli değildir. Ancak ana sözleşme ile, böyle bir Őart getirilebilir. Vekaletnamenin adi yazılı Şekilde düzenlenmesi yeterli olup, noter tasdiki zorunlu değildir.

Bir hisse veya hisse senedinin birden fazla maliki bulunduğu takdirde malikler, hisse veya hisse senetleri Őirkete karŐı bölünemeyeceği için, genel kurula ancak müŐterek bir mümessili vasıtasıyla haklarını kullanabilirler (TK. md. 400).

Toplantıya katılma açısından hissedarlığın tespiti, hisselerin veya hisse senetlerinin hamiline veya nama yazılı olmasına göre deđiŐmektedir. Nama yazılı hisse sahipleri açısından sorun yoktur. Zira, bu kişilerin adları pay defterinde yazılı olduğu için, hüviyetlerini ibraz ile toplantıya katılabilirler. Hamiline yazılı hisse senedi sahipleri için ise, giriŐ kartı alma mecburiyeti getirilebilir. Bunun için, hamiline yazılı hisse senedi sahiplerinin hisse senetlerini veya bunlara mutasarrıf olduklarını gösteren belgeyi toplantı gününden bir hafta önce Őirkete tevdi ederek giriŐ kartı almaları istenir (TK. md. 360). Ancak, böyle bir zorunluluk getirildiği takdirde, bu hususun genel kurula davet ilan ve mektuplarında belirtilmesi gereklidir.

Hissedar olanların toplantıya katılmalarını, müzakerelere iştirak etmelerini ve oy kullanmalarını

sağlamak amacıyla alınması gereken her türlü tedbiri alma görevi, yönetim kuruluna aittir (T.T.K. md. 375).

Anonim şirketlerin genel kurul toplantısına kural olarak bizzat pay sahipleri katılırlar. Ancak bununla birlikte, pay sahiplerinin vekilleri, tüzel kişi pay sahibinin temsilcisi, paylar üzerinde intifa hakkı sahibi olanlar, pay temsilcisi, paylar üzerinde intifa hakkı sahibi olanlar, pay sahibi olmayan murakıp. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiseri gibi, pay maliki olmayanlar da iştirak ederler. Buna karşılık genel kurul toplantısına dinleyici olarak katılmak isteyenlerde bulunabilir. Bu kişiler, basın mensupları, pay sahiplerinin müşavirleri, araştırmacılar, muhtemel pay sahipleri yahut tahvil veya intifa senedi gibi ortaklık tarafından ihraç edilmiş muhtelif menkul kıymet sahipleri olabilir. Hatta, hisseleri üzerinde bir başka şahsa intifa hakkı tanımış veya vekalet vermiş olan hissedar da, bu şahsın haklarını yeterince koruyup korumadığını izlemek amacıyla genel kurul toplantısına katılmak isteyebilir. Bu gibi hallerde, eğer şirketin ana sözleşmesinde bir hüküm varsa, ona göre hareket etmek gerekir. Şirket ana sözleşmesinde genel kurul toplantısında dinleyici alınmasına ilişkin hüküm bulunmayan hallerde ise, konuya ilişkin tutumu belirleme yetkisi divan başkanına aittir. Ancak divan başkanının, toplantıya dinleyici alınması veya alınmaması yönünde açıklayacağı iradesine, pay sahiplerinin itirazı halinde, sorunu çözme ve nihai karar verme hak ve yetkisinin genel kurula ait olması gerekir. Genel kurulun bu konuda alacağı kararlarda aranacak olan nisap, adi çoğunluktur⁽¹⁾.

Hissedarlar, toplantıya katılma haklarının tabii sonucu olarak, konuşma ve görüş önerme hakkına da sahiptirler. Ancak hissedarın konuşma ve öneride bulunma hakkını kötüye kullandığı, genel kurulun huzurunu bozduğu, uygun olmayan davranış ve teklifleri ile engelleme yaptığı, toplantıya katılan diğer kimseleri tehdit ettiği hallerde, toplantıya katılma hakkının kötüye kullanılması söz konusu olur ve bu gibi hallerde hissedar, genel kurul kararı ile toplantıdan çıkartılabilir. Doktrinde bu konuda başkanın kararının da yeterli ve geçerli olduğu savunulmaktadır.

3. HAZIRUN CETVELİ

Toplantıda hazır bulunanlar, hazirun cetveli (Hazırlar Cetveli) ile tespit olunur. Bu cetvelde, toplantıya katılan pay sahiplerinin ve varsa vekilleri yahut temsilcilerini adları ve ikametgahları ile sahip oldukları hisse adet ve tutarları yazılır ve anılan kişilerin imzaları alınır.

Hazirun cetvelinin altı, şirketi Yönetim Kurulu Başkanı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiseri tarafından imzalanır. Yeterli nisap sağlandığı ve çağrının usule uygun bulunması halinde toplantının açılmasından sonra divan başkanı olarak seçilen kişi de bu cetveli imzalar ve cetvel bütün pay sahiplerinin görebilecekleri bir yere asılarak ilan olunur. Uygulamada divan başkanlığı ile yönetim kurulu başkanlığı genellikle aynı kişi tarafından yürütülmektedir.

Hazirun cetveli düzenlenirken küçüklerin velileri ile tüzel kişilerin temsilcileri, toplantıya asaleten (bizzat) katılan hissedarı olarak dikkate alınır.

4. GENEL KURULUN ÇALIŞMASI

Genel Kurul toplantısı için gerekli çağrı usulü yerine getirilmiş (toplantı çağrı usulü yerine getirilmeksizin yapılıyorsa, pay sahipleri veya vekillerinin buna her hangi bir itirazı yok ise) ve gerekli toplantı nisabı sağlanmış ise (toplantı çağrı usulü yerine getirilmeksizin yapılıyorsa, bütün pay sahipleri veya vekilleri toplantıda hazır bulunuyorsa), Bakanlık komiserinin de uygun görüşü ile toplantı açılır. Toplantı, yönetim kurulu başkanı tarafından açılır ve ilk olarak divan heyeti seçimi yapılır. Divan heyeti seçilip göreve başlayıncaya kadar toplantıya, Yönetim Kurulu Başkanı başkanlık eder.

Divan heyeti, divan başkanı, oy toplama ve tasnif memuru ile katipden oluşur. Ticaret Kanunumuz 375. maddesinde (3. fıkra) divan başkanı için hissedar yerine "kimse" tabirini kullanmıştır. Bu nedenle, divan başkanı olacak kişi için hissedarlık sıfatı aranmamaktadır⁽²⁾. Divan başkanlığı dışındaki görevler için, gerektiğinde birden fazla kişi seçilebilir.

Divan heyetinin oluşumundan sonra, gündem maddeleri sırasıyla görüşülür ve karara bağlanır. Görüşmeler ve hissedarların konuşma hakkının kötüye kullanılması, gündem dışına çıkılması, hakaretamiz bir şekil alması hallerinde başkanın, müdahale hakkı olduğu gibi, konuşmalar belli bir süreyle de sınırlanabilir. Ancak sınırlandırmanın, dürüstlük kuralına uygun olması ve pay sahipliğinden doğan hakların kullanılmasını engellemeyecek derecede ve eşit işlem kuralına uygun olması gerekir⁽³⁾. Sınırlandırma konusunda ise, Kanunda bir hüküm olmaması dolayısıyla, başkanın yetkili olduğunu, itiraz halinde ise nihai kararın genel kurul tarafından verileceğini kabul etmek, kanaatimizce en uygun çözümdür.

5. GENEL KURULDA TOPLANTI VE KARAR YETER SAYILARI

toplantı ve karar yeter sayılan, aşağıda bir tablo olarak ve toplantı gündemini oluşturan konulara göre verilmiştir. Ancak bu tabloda gösterilen yeter sayılar, Kanun tarafından aranan asgari yeter sayılardır. Şirket ana sözleşmesi ile bu yeter sayılan ağırlaştırmak mümkündür.

Genel kurul toplantıları için aranacak ANONİM ŞİRKETLERDE GENEL KURUL TOPLANTI VE KARAR YETER SAYILARI

	GENEL KURUL	ANA SÖZLEŞME TADİLİ	TAHVİL İHRACI	FESİH
TOPLANTI YETER SAYISI	TTK. Md. 372 1. Toplantı => 1/4 2. Toplantı => Yok Ana sözleşme ile 1. Toplantı Nisabı: Hafifletirilebilir. Ağırlaştırabilir. 2. Toplantı Nisabı: Ağırlaştırabilir.	TTK.Md. 388 A. Şirket tabiyetinin değiştirilmesi veya pay sahiplerinin ta ahhütlerinin artırıl ması => Tamamı B. Konu veya Nev'i değişikliğinin) 1. Toplantı => 2/3 2. Toplantı => 1/2 C. Sair Değişiklik ler^) 1. Toplantı => 1/2 2. Toplantı => 1/3 Ana Sözleşme ile Ağırlaştırabilir.	TTK.Md. 423 1. Toplantı => 1/2 2. Toplantı => 1/3 Ana Sözleşme ile Ağırlaştırabilir	TTK.Md. 434/9 1. Toplantı => 2/3 2. Toplantı => 1/2 Ana Sözleşme ile Ağırlaştırabilir
KARAR YET. SAY.	Mevcut oyların ekseriyeti Ana Sözleşme ile Hafifletirilebilir. Ağırlaştırabilir	A. Şirket tabiyetinin değiştirilmesi veya pay sahiplerinin ta- ahhütlerinin artırıl ması => oybirliği B. Diğer hallerde mevcut oyların ek seriyeti	Mevcut oyların ekseriyeti Ana Sözleşme ile Ağırlaştırabilir	Mevcut oyların ek- seriyeti Ana Sözleşme ile Ağırlaştırabilir

(1) Bu nisap, aynı zamanda, şirket aktiflerinin toplam satışının görüldüğü hallerde de uygulanır.

(2) Bu nisap, aynı zamanda, imtiyazlı pay sahiplerin genel kurullarında da uygulanır.

B. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ

Hissedarların toplantıda görüşülecek konuları önceden bilerek, ona göre toplantıya katılıp katılmama kararı verebilmeleri ve toplantıya gerektiğinde hazırlıklı olarak katılabilmelerini temin amacıyla gündemin, çağrı ilan ve mektuplarında yer alması zorunluluğu getirilmiştir. Bu konuya geçen sayıdaki yazımızda da değinmiştik. Bu zorunluluğun sonucu olarak, toplantıda gündeme bağlılık ilkesi kabul edilmiştir. Bu ilkeye göre, toplantıda, gündemde yer almayan hiç bir konu görüşülemez ve karara bağlanamaz. Yine bu ilkeye göre, genel kurul toplantısı sırasında gündem değişikliği suretiyle, gündeme yeni bir konu eklenemez. Hatta, genel kurul toplantısının ertelendiği hallerde dahi, bir sonraki toplantıda, aynı gündem geçerliliğini korur.

Ancak, T.T.K.'nun 370. maddesine istinaden çağrı usulü ifa edilmeksizin yapılan toplantılarda, bütün pay sahipleri hazır bulunduğu için, bu ilke uygulanmaz. Çağrı usulü ile toplanan genel kurul toplantılarında da, bütün paylar temsil olunuyorsa, bir başka anlatımla, toplantıya katılım % 100 oranında gerçekleşmiş ise, gündeme bağlılık ilkesi yine uygulanmaz. Bu gibi hallerde, genel kurul, alacağı kararlarla gündeme yeni maddeler ekleyerek karara bağlayabilir.

Genel Kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesi sıkı sıkıya uygulanmakla birlikte olağan toplantılarda, T.T.K.'nun 368. maddesinde yazılı konuların gündeme yazılmasının unutulması durumunda, bu konuların görüşülebilmesi gerekir. Zira bu gündem maddeleri, iradi olarak değil, Kanun gereği saptanan maddelerdir. Örneğin gündemde yönetim kurulu faaliyet raporunun okunması yahut kâr dağıtım teklifinin görüşülmesi konusu olmasa da, genel kurulun bu konuları görüşerek karara bağlaması, bir kanuni zorunluluktur. Aynı şekilde, gündeme divan heyeti seçimi maddesi sehven konulmasa dahi, divan heyeti seçim yapılarak zorunlu olarak oluşturulacaktır.

Genel kurul toplantısının, gerekli toplantı yeter sayısının sağlanamaması sebebiyle ertelenmesi halinde, ikinci toplantı için çağrı yapılırken de, gündem değiştirilemez (4). Bu gibi hallerde gündem, yeni bir madde eklenmesi veya bazı maddelerin çıkartılması suretiyle değiştirilirse, yapılacak olan genel kurul toplantısı, yine ilk genel kurul olarak kabul edilir ve toplantı ve karar yeter sayılan buna göre hesaplanır.

Genel kurul, yönetim kurulu üyelerini seçen organ olarak, seçtiği kişileri her zaman azledebilir. Azil için gündemde madde bulunması gereklidir (5). Yine gündemde madde olmasa dahi, azil kararının alındığı toplantıda azledilen üyenin yerine yeni üye seçilebilir.

Genel kurulda gündemde olmayan konular görüşülmüş ve karara bağlanmışsa, bir iptal davası açılması halinde, sadece bu konulara ilişkin genel kurul kararları iptal edilir (6).

7. GENEL KURUL TUTANAĞI

Genel kurulda alınan kararlar, bir tutanak biçiminde yazılır. Bu tutanak da alınan kararlarla ilgili açıklamanın dışında, her bir karara ilişkin oylama sonucu da belirtilir. Yine tutanakta, muhalif oylar varsa bunlar da yazılır ve muhalif oy kullananların muhalefet sebeplerine de tam ve açık olarak yer verilir.

Genel kurul toplantı tutanağı, toplantıya katılanlar tarafından imzalanır. Divan heyetine, tutanağı hissedarlar adına imza yetkisi verilmesi, genel kurul tarafından kararlaştırılabilir. Bu durumda tutanak sadece divan heyetinde yer alan kişiler tarafından imzalanır. Ancak, T.T.K. nun 381. maddesine istinaden açılacak iptal davaları bakımından, muhalif oy kullananların da tutanağı

müteriz sıfatıyla imzalamaları gereklidir. Tutanağı hissedarlar adına imza yetkisi divan heyetine tanınmış olsa dahi, muhalif oy kullananların da tutanağı imzalamaları olanağı sağlanmalıdır. Tutanak ayrıca. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiseri tarafından da imzalanır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserinin imzasının tutanakta bulunması, alınan kararlar için bir geçerlilik şartıdır (T.T.K. md. 378,279).

Genel kurulda alınan kararlar, toplantıda bulunmayan veya muhalif oy veren hissedarları da bağlar.

Yönetim kurulu, bu tutanağın noter tasdikli bir suretini derhal ticaret sicil memurluğuna vermek ve tescil ve ilana tabi hususları da tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür (T.T.K. md. 378). Genel kurul kararları, ancak, bu işlemlerin yerine getirilmesi ile hüküm (muteberlik şartı) ifade eder. Ticaret sicilinin fonksiyonu bakımından bu şartın, sadece 3. kişilere ilişkin olduğu düşünülebilir. Bu görüş tescil ve ilan işlemleri için doğrudur, fakat maddede tutanağın sicil dairesine derhal teslimi istenmiş, böylece bir genel güvenlik tedbiri alınmıştır. 378. maddenin "muteberlik şartları" şeklindeki kenar başlığından, bu tedbirin yerine getirilmemesi halinde kararın geçerli olmayacağı sonucuna varmak gerekir (7).

* **Marmara Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Öğr. Üyesi.**

- (1) Bu konuda ayrıntılı bilgi ve muhtelif görüşlerin değerlendirilmesi için Bkz., Ömer TEOMAN, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Dinleyicilerin Katılması", **İktisat ve Maliye** Cilt: 23, Sayı: 3, Haziran 1976, s. 108118.
- (2) Yargıtay 11. H.D., E: 2110, K: 1982/2353 (Gönen ERİŞ, **Türk Ticaret Kanunu**, Cilt: 1, Ticari işletme ve Ticaret Şirketleri, 2. Bası, Ankara 1992, s. 1088.
- (3) Bu konuda ayrıntılı bilgi ve çeşitli görüşlerin değerlendirilmesi için Bkz., Ömer TEOMAN, "Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarında Pay Sahiplerinin Konuşma Süresinin Sınırlandırılması", **İktisat ve Maliye**, Cilt: 27, Sayı: 12, Mart 1981, s. 457464.
- (4) Yargıtay 11.H.D., 28.3.1974 Tarih ve E: 645, K: 1075 (ERİŞ, a.g.e., s. 1071); Yargıtay 11.H.D., 2.12.1977 Tarih ve E: 4749, K: 5307 (ERİŞ, a.g.e., s. 1073)
- (5) Yargıtay 11.H.D. 10.9.1991 Tarih ve E. 9322 K. 1991/4472 (ERİŞ, a.g.e. s 1074); Yargıtay 11.H.D., 25.10.1977 Tarih ve E. 3909 K. 4558 (ERİŞ, a.g.e., s. 1073).
- (6) Yargıtay 11.H.D., 2.6.1977 Tarih ve E: 2873, K: 2890 (ERİŞ, a.g.e., s. 1071)
- (7) Reha POROYÜnal TEKİNALPERSİN ÇAMOĞLU , **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Ders Kitabı, 5. Bası, İstanbul, 1993, s. 335